

Eindtermen Accountants

Als gevolg van de invoering van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) per 1 oktober 2006 is de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA) ingesteld. De CEA heeft onder meer tot taak het vaststellen van de theoretische eindtermen van de accountantsopleidingen in Nederland. Daarnaast wijst de CEA opleidingen aan die geheel of gedeeltelijk voldoen aan de eindtermen en toetst zij de mate waarin aan die eindtermen wordt voldaan.

DRS. T.R. LUINTRA

Op 20 november 2007 zijn de eindtermen voor het theoretisch deel van de accountantsopleidingen definitief vastgesteld door de CEA. De vastgestelde eindtermen zijn gebaseerd op een rapport van de door de CEA ingestelde Adviescommissie Eindtermen (ACE) onder voorzitterschap van de heer Gortemaker. Deze commissie had als opdracht de eindtermen te beschrijven voor de accountant belast met de wettelijke controle van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen volgens de EU-richtlijn (2006/43/EG) met aandacht voor de natuurlijke adviesfunctie. Daarbij zijn ook de inhoud van de beroepsprofielen van de NOvAA en het NIVRA betrokken om vervolgens te komen tot globale, toetsbare eindtermen.

De adviescommissie heeft bij de ontwikkeling van de eindtermen advies ingewonnen bij belangrijke spelers op de accountancymarkt: het wetenschappelijk onderwijs, het bekostigd en particulier hoger beroepsonderwijs en de beroepsorganisaties NOvAA en NIVRA. Nadat de adviescommissie haar adviesrapport had uitgebracht, heeft de CEA aan verschillende betrokkenen om een reactie gevraagd. Onder andere afgevaardigden van de AC-scholen, de hbo-Raad, VAAC, PWA, de NOvAA en het NIVRA¹, hebben gereageerd op de inhoud van het adviesrapport.

Wat zijn eindtermen en welke functies bekleden zij?

In het onderwijs worden eindtermen gedefinieerd als de operationalisatie van

de kwaliteitseisen waaraan voldaan moet zijn om een diploma te verwerven. Eindtermen omvatten een concrete beschrijving van de kenmerken van het eindproduct van een opleiding. Zij geven antwoord op de vraag wat een persoon moet weten, kunnen en kunnen uitvoeren.

Voor wat betreft de accountantsopleidingen betekenen de eindtermen primair een beschrijving van de eisen die gesteld worden aan de wettelijke controle van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, inclusief de daaruit voortvloeiende natuurlijke adviesfunctie. Zij geven dus sturing aan de inhoud van de accountantsopleidingen.

In de tweede plaats zien de eindtermen toe op de bredere functie van de accountant-administratieconsulent en registeraccountant. De eindtermen beschrijven echter niet het volledige beroepsprofiel van de accountant-administratieconsulent en registeraccountant op hetzelfde eindniveau als voor de functie van wettelijk controleur van jaarrekeningen. De CEA is van mening dat de vastgestelde eindtermen ook dienstbaar zijn aan andere functies dan die van de wettelijke controle van jaarrekeningen van de accountant-administratieconsulent en registeraccountant. Het is aan de onderwijsinstellingen zelf om hier verder vorm en invulling aan te geven. De eindtermen zijn te kwalificeren als minimumnorm en vormen dus de basis voor het curriculum van de accountantsopleidingen. Het staat instellingen vrij om naast de vastgestelde eindtermen aanvullende

eindtermen in het curriculum op te nemen of de vastgestelde eindtermen op een hoger niveau op te nemen. Hierdoor bestaat de mogelijkheid van intensivering en specialisatie binnen het curriculum.

Ten derde vormen de eindtermen de kern van de domeinspecifieke aspecten van het toetsingskader voor de accreditatie van opleidingen door de NVAO (Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie) en voor het aanwijzen van opleidingen door de CEA. Ook bieden de eindtermen de mogelijkheid tot het maken van landelijk bruikbare onderwijsprogramma's en landelijke toetsen. In het

opleidingen vastgesteld

bijzonder de landelijke toetsing draagt bij aan het borgen van de minimumkwaliteit van de opleiding, welke eis de CEA heeft gesteld voor het verkrijgen van een aanwijzing.

Tot slot zijn de eindtermen van belang in het kader van de verklaring van vakbekwaamheid die de CEA afgeeft. Zo zijn de betreffende eindtermen ook van toepassing op de examens Nederlands recht en gedrags- en beroepsregels die op grond van artikel 57 Waa en artikel 78 Wra verplicht zijn voor personen van binnen de EU/EER die een verklaring van vakbekwaamheid willen verkrijgen. Daarnaast zijn de eindtermen relevant voor de

beoordeling van de vergelijkbaarheid van diploma's van personen van buiten de EU/EER die een verklaring van vakbekwaamheid willen verkrijgen.

Eén set eindtermen

Er is voor gekozen om één set eindtermen voor zowel de accountant-administratieconsulent als de registeraccountant. De reden hiervoor is dat beide beroepsbeoefenaren dezelfde bevoegdheid hebben wettelijke controles van jaarrekeningen uit te voeren. Algemeen wordt erkend dat de accountant-administratieconsulent en registeraccountant elk een eigen marktsegment bedienen en een specifiek

op die markt toegesneden productportfolio aanbieden. Daarom wordt in de eindtermen ruimte gelaten verschillen in marktsegment en beroepsprofiel tot uitdrukking te brengen.

Deskundigheidsniveaus

Ten einde te verduidelijken welk niveau met een eindterm moet worden bereikt, is een bepaalde schaal gehanteerd waarin onderscheid wordt gemaakt tussen een basisniveau, middenniveau en hoogste niveau. Met deze classificatie wordt een indicatie gegeven van het vereiste c.q. te bereiken deskundigheidsniveau. Binnen het deskundigheidsniveau dient een ►

onderscheid te worden gemaakt tussen de begrippen kennisvaardigheden (van kennen en begrijpen naar diepgaand inzicht) en toepassingsgerichte vaardigheden (het te bereiken niveau van beheersing is basis, gemiddeld of hoog).

De vakgebieden voor het theoretisch deel van de accountantsopleidingen

Voor het theoretisch deel van de opleiding dient het geheel van initiële en postinitiële opleiding tezamen voldoen aan de eindtermen van de CEA. Zoals eerder vermeld, is hiervan alleen sprake als de initiële opleiding is geaccrediteerd door de NVAO en de postinitiële opleiding beschikt over een aanwijzing van de CEA en de onderwijsprogramma's van beide opleidingen zodanig op elkaar aansluiten dat zij de totale set van eindtermen omvatten.

De theoretische opleiding is opgedeeld in een aantal vakgebieden waarbij primair de EU-Richtlijn betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen als uitgangspunt is genomen voor de inrichting van de accountantsopleidingen. Als kernvakgebieden worden aangemerkt Auditing & Assurance, Externe Verslaggeving en Bestuurlijk Informatievoorziening. Daarnaast wordt in de categorie ondersteunende vakken onderscheid gemaakt naar bedrijfseconomische/accountancyvakgebieden (Boekhouden, Financieel Management/ Management Accounting en Organisatie, Corporate Governance) en overige vakgebieden waarvan kennis van belang is voor de accountant in de functie van wettelijk controleur dan wel voor het kunnen beheersen van de kernvakgebieden (Sociaal Recht, Privaatrecht, Belastingrecht, Algemene Economie, Wiskunde en Statistiek).

Accountant-administratieconsulent vs. registeraccountant

Een belangrijk onderscheid betreft de wetenschappelijke oriëntatie van een wo-opleiding versus de meer beroepsgerichte oriëntatie van een hbo-opleiding. De AA-opleiding wordt in een hbo-kader aangeboden, de RA-opleiding in een wo-kader, waarbij de hbo-accountancy opleiding ook voor deze opleiding als basis kan fungeren. Het theoretisch gedeelte van een accountantsopleiding wordt in Nederland in belangrijke mate aangeboden in de vorm van een bachelor- en een masteropleiding. In hoofdlijnen zijn er twee modellen:

- de hbo-bachelor accountancy-opleidingen en een hbo-postbachelor-opleiding tot accountant-administratieconsulent;
- een wo-bachelor en een wo-master, gevolgd door een postinitiële (post-master) opleiding tot registeraccountant.

Bij de uitwerking van de eindtermen voor de genoemde vakgebieden is rekening gehouden met aspecten als wo- of hbo-omgeving en complexere huishouding versus een mkb-omgeving. Ten einde bepaalde aspecten van de mkb-component separaat tot uitdrukking te laten komen, zijn extra eindtermen ontwikkeld voor de vakken Strategisch Management MKB en Fiscale Advisering. Deze onderdelen zijn verplicht voor de opleiding tot accountant-administratieconsulent.

Tot slot zijn een aantal overkoepelende eindtermen ontwikkeld die in een AA- of een RA-opleiding gerealiseerd dienen te worden. Deze eindtermen zijn afgeleid van de beroepsprofielen van de NOvAA en het NIVRA.

Gevolgen voor opleiding tot accountant-administratieconsulent

De idee bestaat dat er een aanzienlijke verzwaring in het programma zit voor wat betreft de kernvakken. De studeerbaarheid van de AA-opleiding kan hiermee in het geding zijn. De reden voor een verzwaring in het programma kan zijn dat ontwikkelingen in de markt hierom vragen. De accountant-administratieconsulent voert steeds vaker werkzaamheden uit binnen een internationale context met behulp van steeds weer nieuwe technologieën. Hiermee worden de uit te voeren werkzaamheden steeds complexer.

De opleidingen binnen het hbo-onderwijs zijn druk doende om vorm en invulling te geven aan de verzwaring van het programma. De beschreven eindtermen zijn naar hun aard statisch en daarom kwetsbaar voor onvermijdelijk optredende veranderingen in de beroepspraktijk en/of wet- en regelgeving. Bij de beschrijving van eindtermen is zoveel mogelijk rekening gehouden met de borging van de actualiteit. Het is echter de verantwoordelijkheid van elke instelling om continu de actualiteit van de eindtermen te beoordelen en indien nodig aanpassen. Periodiek zullen de eindtermen herzien worden en zal een volledig nieuwe uitgave van de eind-

termen uitgebracht worden. Via de website van de CEA www.cea.web.nl is altijd de laatste uitgave van de eindtermen beschikbaar.

Eindtermen voor de praktijkopleiding

De praktijkopleiding wordt gevolgd via een door de beroepsorganisaties erkend stagebureau. De verantwoordelijkheid voor de inrichting van de praktijkopleiding en het examen van de praktijkopleiding ligt bij de beroepsorganisaties.

De praktijkopleiding heeft primair als doel om vast te stellen of een persoon de theoretische kennis in de praktijk kan toepassen. Over het algemeen volgt een student een gedeelte van de praktijkopleiding gelijktijdig met het laatste deel van de theoretische opleiding. Daardoor ontstaat er automatisch een wisselwerking tussen de theoretische opleiding en de praktijkopleiding. Bij de opzet van de eindtermen is het te behalen synergie-effect tussen de theoretische opleiding en de praktijkopleiding zeker meegenomen. De eindtermen voor de Praktijkopleiding dienen nog ontwikkeld te worden. Hierover vindt op dit moment overleg plaats tussen de Raadscommissie van de Praktijkopleiding van de NOvAA en het stagebestuur van het NIVRA. De verwachting is dat zij medio 2008 de eindtermen voor de Praktijkopleiding hebben ontwikkeld. Zodra dit het geval is, kan het voordeel dat ontstaat met het genoemde synergie-effect allicht verder worden uitgewerkt. ■

Tino Luinstra is Beleidsmedewerker Educatie bij het Bureau van de NOvAA.

Voetnoten

- 1 Aan de VAAC (Vereniging van Aangewezen Achtscholen) nemen deel aangewezen hoger onderwijsinstellingen met een (deel)verklaring van Gelijkwaardigheid van het voormalig Examenbureau AA dan wel een aanwijzing van de Commissie Eindtermen Accountancyonderwijs (CEA); gemeenschappelijke doelstelling van de deelnemers is het gezamenlijk verzorgen van landelijke examens Accountant-Administratieconsulent; de PWA (Permanente Werkgroep Accountancy) is het overlegorgaan van zeven universitaire opleidingen, waaronder het NIVRA-Nyenrode, op het terrein van de accountancy.